

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazeč

Habilitační práce

Oponent

**Pracoviště opONENTA,
institute**

Mgr. Karla Brücknerová, Ph.D.

*Vzájemné učení mezi vysokoškolskými studenty
kombinovaných studií a možnosti jeho podpory*

doc. PhDr. Martin Kopecký, Ph.D.

Katedra andragogiky a personálního řízení, Filozofická
fakulta Univerzity Karlovy

Předložená habilitační práce se zaměřuje na sociální souvislosti učení, konkrétněji především na sociální vztahy a interakce, které vznikají a proměňují se v přímé souvislosti se vzájemným učením ve skupinách studujících vysokých škol, ať už se jedná o učení záměrné či nezáměrné. Jinými slovy řečeno, autorka se zaměřila na širší přístup ke vzdělávání, resp. k učení nahlíženému v jeho sociálních souvislostech a různorodých prostředích, což odpovídá dominantnímu proudu soudobého andragogického výzkumu.

V práci řešená problematika vzájemného učení je svou povahou interdisciplinární, její uchopení se neobejde bez psychologie učení, částečně též sociální psychologie. Kontextualizace problému v prostředí kombinovaného studia na vysokých školách zakládá silnou vazbu na andragogiku, neboť značná část studentů této formy patří mezi dospělé, i na vysokoškolskou pedagogiku. Andragogika je pak dále (s odkazem na Knowlese) přítomna díky svému normativnímu využití – ve smyslu důrazu na uznání dospělých jako jedinečných zralých osobností vybavených mj. životními zkušenostmi, s nimiž dokáží pracovat – reflektovat je a rozvíjet.

Přestože se odborná diskuze na téma vzájemného učení ve světovém kontextu rozvíjí již relativně dlouhou dobu a výzkumný tým z FF MU, jehož je autorka předložené práce součástí, na tuto diskuzi v českém prostředí navázal, neznamená to, že by se jednalo o téma v zásadě vyčerpané nebo nevyžadující tvůrčí invenci. Hodnocené dílo na předchozí publikace, včetně těch, jejichž (spolu)autorkou je Karla Brücknerová, navazuje a nabízí původní vklad.

Řešená variabilní problematika je nahlížena v prostředí studia pedagogických oborů. To jí umožňuje zúžit tak, aby byla zkoumatelná jako fenomén kombinující univerzální a jedinečné aspekty a širší souvislosti. V celém textu práce je přítomná citlivost vůči specifickým rysům pedagogických oborů (legislativní ukotvení, náplň práce, potřebné kompetence aj.).

Struktura práce se jeví jako nosná, vhodně vystavěná. Lze konstatovat, že jednotlivé kapitoly jsou vzájemně provázány, psány s vědomím celku i schopností odstupů a tvoří určitý dramatický oblouk.

V Úvodu (na s. 13) je uveden hlavní cíl, který hovoří o přitažení pozornosti ke vzájemnému učení v kontextu formálního vzdělávání s ohledem na vysoké školy. Takto – bráno doslovně – „nepoznávací“ cíl je v těsné návaznosti doplněn sérií konkrétně zaměřených otázek, jež si práce vytkla k zodpovězení.

Základní teoretická východiska představená v první kapitole se opírají o klasické autory, jako je na prvním místě Illeris, dále Gagne, Bandura nebo Vygotskij. Většina z nich reprezentuje

sociálně konstruktivistické přístupy k učení. Možná překvapivě jsou spíše skromně využiti Lave(ová) a Wenger, přestože právě příspěvek naposledy uvedeného autora je vyzdvížen v závěrečné diskuzi.

Druhá kapitola nabízí kontextualizaci fenoménu vzájemného učení v oblasti vysokoškolského studia. Následně je rozpracována otázka různých podob a možností podpory vzájemného učení, přičemž jsou naznačeny i paradoxní aspekty řešeného fenoménu. Čtvrtá kapitola dále problematiku specifikuje charakteristikou kombinovaných studií. V páté kapitole je představena metodologie (resp. metodika) realizovaného výzkumu. Zvolené metody a techniky (biografické narativní rozhovory, focus groups a písemné narativy) jsou obhájeny coby funkční, zajišťující dostatečné množství relevantních dat. Základní šetření z výzkumu uvádí kapitola šestá, v níž se zdaleka nikoli naposledy uplatňuje snaha o systematický a přehledný přístup schopný nabídnout vyčerpávající přehledy variant sledovaných jevů. Prezentace výsledků výzkumů pokračuje až do dvanácté kapitoly. Data z výzkumu včetně citovaných úryvků z výpovědí informantů jsou průběžně zcela adekvátně zpracována. Následující třináctý celek je možné chápat jako vyústění několika předchozích, když předkládá propracovanou konceptualizaci tří identifikovaných režimů vzájemného učení.

Diskuze přichází s přílehlými argumenty, vzhledem k rozsahu celé práce je její rozsah spíše skromnější.

Celá práce je psána bohatým a současně čtivým jazykem, za zmínku stojí i cit pro perspektivu čtenáře, s níž se pracuje v explicitních zmínkách. Svou funkci plní pravidelně zařazovaná ukončení jednotlivých kapitol.

Jen na okraj podotýkám, že by orientaci čtenáře dále mohl podpořit věcný a jmenný rejstřík.

Mé podněty se týkají oblastí, které nejsou v práci příliš rozvedeny nebo v ní nejsou přítomny vůbec, což je ale vzhledem k jejímu zaměření a nevyhnutelné redukci složitého fenoménu zdůvodnitelné. Týkají se dimenzí, které pracovně označuji jako „antropologické a/nebo subkulturní“ a „politické“ a které odkazují na skutečnost, že identifikované podoby vzájemného učení jsou vždy výpovědí o prostředí, v němž se odehrávají. To souvisí s možností věnovat se analýze mezosociální (organizační) úrovně podob prostředí, které různými způsoby napomáhá nebo limituje možnosti produktivního vzájemného učení. Odsud pak úvaha může vést přímo směrem k (sub)kulturním a mocenským (politickým) aspektům prostředí učení (zde tedy vzdělávacím organizacím). Formuluji proto otázky uvedené níže.

Domnívám se, že se na výstupy hodnocené práce bude možné v budoucnu navazovat také proto, že k tomu hodnocené dílo poskytuje velmi dobrý základ. Příkladem může být otázka paradoxní povahy režimu vzájemného učení nazvaného „studují díky sobě“.

Výzkumný přístup uplatněný v předložené habilitační práci celkově hodnotím jako důkladně promyšlený, zdůvodněný a úspěšně realizovaný. Na jeho základě vzniklo zralé a inspirativní dílo.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

Nakolik je třeba brát v úvahu kulturní a politická specifika při práci s výzkumy z různých národních prostředí? Nakolik výsledky provedeného empirického šetření ukazují na rozdíly mezi jednotlivými školami, resp. jejich pracovišti a výukou, kterou zajišťují? Bylo by v této souvislosti možné rozpracovat analýzu skrytého kurikula, o němž se práce zmiňuje v Diskuzi?

Závěr

Habilitační práce Mgr. Karly Brücknerové, Ph.D., *Vzájemné učení mezi vysokoškolskými studenty kombinovaných studií a možnosti jeho podpory*, **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru andragogika.

V Praze

Dne 3. 9. 2024

podpis